СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 13. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 17. січня, 1925. VOL. XXXIII. No. 13. Jersey City, N. J., Saturday, January 17, 1925. THREE CENTS

Кулидж робить дальші зміни в уряді.

ВАШИНГТОН, 15. січня. — Президент Кулидж задумує перенести Герберта Гувера, свого дотеперішнього секретаря торговлі, на становище міністра рільництва.

Ціль сеї зміни в тому, щоби Гувер зорґанізував продаж рільничих продуктів.

Генеральний постмастер Ню має далі лишитися на своїм уряді. Зате має уступити голова бюра ветеранів, ґенерал Гайнс, а на його місце має прийти полковник Рузвелт.

Особистий секретар Кулиджа Слемп теж заявляє, що він хоче уступити. На його місце мавби прийти конґресмен Сендерс.

ЗАХОДИ ЗА ПРИСТУПЛЕННЄМ АМЕРИКИ ДО СВІТОВОГО СУДУ.

ВАШИНГТОН, 15. січня. — Шіфелін, голова Безпартійного Товариства Ліґи Народів, вислав до сенаторів листа, в якому пригадує їм, що републиканська партія обіцяла була підчас виборів приступленнє Америки до межидержавного суду, та закликує їх до скорого сповнення сеї обіцянки.

УРЯДОВИЙ РАПОРТ ПРО АРЕНДОВАННЄ НАФТОВИХ ҐРУНТІВ.

ВАШИНГТОН, 15. січня. — Спеціяльний комітет сенату, котрий мав розслідити справу аренди федеральних нафтових ґрунтів, уже предложив сенатови свій звіт.

Більшість членів сього комітету складає на бувшого міністра фльоти Денбі велику частину вини. Зате менчість комітету заявляє в своїм звіті, що Денбі дуже не винуватий, бо конґресовий закон, на основі котрого він винаймив ґрунти, не був дуже виразний.

НОВИЙ ВИНАХІД.

ВАШИНГТОН, 15. січня. — Відомий американський винахідник Френзіс Дженкинс збирається в найблизчій будучности робити проби зі своїм винаходом, який дає можність пересилати рухомі образки при помочи бездротного апарату, як се досі робилося з голосом.

ОСУДИЛИ ЕПИСКОПА, ЯК ЄРЕТИКА

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО, 15. січня. — Висший суд епископів протестанської епископальної церкви, який розбирав апеляцію епископа сеї церкви Бравна проти вироку низчого суду епископів за єресь, покінчив нині свої наради та видав вирок, яким потверджується засуд низчого суду та признається епископа Бравна справді єретиком.

Бравн не піддався судови та збирається внести ще один відклик.

МАЄ ГРОШІ?

НЮ ЙОРК, 15 .січня. — Приятелі великого князя Бориса Романова, що приїзджає сими днями до Америки, видали мостру відповідь на закиди конґресмена Ла Ґвардії, з яких могло би виходити, що Борис не має гроша й мігби легко стати тягарем суспільности.

Приятелі Бориса кажуть, що він має понад 20 куфрів свого приватного добра зі собою на кораблі, та великі суми в двох банках в Ню Йорку. Едвард Ротшильд, президент одного нюйорського банку, потверджує сю заяву.

ПОХІД ПРОТИ ОСЛІПЛЮЮЧИХ АВТОМОБІЛЕВИХ ЛІХТАРЕНЬ.

НЮ ЙОРК, 15. січня. — Нюйорська поліція почала кампанію проти осліплюючих ліхтарень на автомобілях, які після її розслідів є причиною великого числа видатків.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ НА ЗАТЬМІННЯ СОНЦЯ.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНЕТИКАТ, 15. січня. — На повне затьміння сонця, що має бути дня 24. січня, збираються вже дослідники ріжних університетів. Кождий просто університет висилає спеціяльну експедицію в місце, де його буде найкраще видно.

Учені хочуть при тім ствердити цілий ряд теорій, як теорію про силу природного світла, скорости світла, тощо.

Одна радіова компанія збирається вислати понад хмари бальон і з нього розповідати при помочи радія, як виглядає затьміння.

ЧИСЛО АВТОМОБІЛЕВИХ ВИПАДКІВ РОСТЕ.

ТРОЙ, Н. Й., 15. січня. — Після обчислень уряду стейту, число автомобілевих випадків виносило в минувшому році 2,029.

Замітно, що мимо всіх суспільних заходів для їх зменчення, число не зменчилося, але збільшилося о 63.

Позви на основі сих випадків складаються на суму 54 міліони долярів.

МЕКСИКАНСЬКИЙ УРЯД ЗБИРАЄТЬСЯ ДОСЛІДЖУВАТИ МЕКСИКАНСЬКІ РУЇНИ.

МЕКСИКО, 15. січня. — Мексиканський уряд визначив більшу суму гроша на наукове розслідження старинних руїн Мексика, памяток по старих індіянських державах. Почнуть наперед розкопи коло мексиканських пірамід. Відтак будуть копати коло камінних святинь в місті Оаксана.

ЩЕ ОДНА КАНДИДАТКА ЗБИРАЄТЬСЯ ПЕРЕПЛИСТИ АНҐЛІЙСЬКИЙ КАНАЛ.

НЮ ЙОРК, 15. січня.— Відома американська пливачка Ґелен Вейнрайт, яка мимо своїх 18 літ добула вже богато пли-

НЕБУВАЛА ОСНОВА УВІЛЬНЕННЯ.

Ню Йорк, 15. січня. — Перед одним поліційним судом у сьому місті станув нині за нарушеннє припису про задержуваннє автів Сирил Тернер. Коли судья спитав за його заняттє, обжалований відповів, що він є „небесний писменник". „Що се таке?" — питає судья. „Я є летуном і пишу оголошення димом по небі" — пояснив обжалований. „Увільнений" — каже судья, — „і то лишень тому, що ви перші того Фаху в суді".

ЗАКИДАЄ ХАБАРНИЦТВО ПІДПРИЄМЦЯМ РУХОМИХ ОБРАЗКІВ.

Вашингтон, 15. січня. — Евелін Снов говорила нині на конференції для рухомих образків, що як вона була членом стейтової ради цензорів в Огайо, деякі підприємці сього промислу жертвували її високі хабарі, щоби лишень вона подала свій голос до допущення сих образків на публичні видовища.

ХОЧУТЬ ЗАОСТРИТИ ПРОГІБИЦІЙНИЙ ЗАКОН.

Вашингтон, 15. січня. — В конґресі внесено проєкт дальшого заострення прогибіційного закона.

Після сеї поправки, судья розглядаючи нарушеннє прогибіційного закона мавби накладати, або кару вязниці або кару грошеву, але і кару грошеву і кару вязниці.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ХОРОВА ОЛІМПІЯДА.

Література, Наука, Мистецтво" літературний додаток до харківських „Вістий" з 14. грудня м.м. приносить інформації про те, що колеґія відділу мистців при Народньому Комісаріяті Освіти рішила підготовити скликання Всеукраїнської хорової Олімпіяди в Харкаві на початок травня 1925 р. В Олімпіяді взяли би участь не менше ніж дві тисячі співаків. Відбувалася бо вона на широкій площи в присутности тисячів народу. Перед неюмалиби відбутись подібні та рівночасно подібні Олімпіяди менших менших розмірів по губерніях, щоб до Харкова зїхались тільки красші з красших.

ВАТАГА НА ГРАНИЦІ.

Дня 19. м.м. ватага з 20 чоловік, добре узброєних намагалася перейти границю з радянського боку біля стражниці Юзківці в кремянецькому повіті. Польський постерунок відбив ватагу крісовою пальбою.

УКРАЇНЦЯ ПРОМОВАНО ДОКТОРОМ ТЕХНІЧНИХ НАУК.

Се перший такий випадок за весь період перебування української еміґрації в Чехо-Словаччині (1919—1924 роки).

Інжінір Кость Фільц за свою працю „Біохемія радіоактивних елементів", був промований 13. грудня м. р. на доктора технічних наук. Урочистість відбулася в ректораті чеської техніки в Празі.

Молодий доктор народився в Перемишлі в 1895 році, де покінчивши в 1913 році ґімназіяльні студії, перейшов до львівського університету. Підчас революції разом з УГА. був на Великій Україні, а 1919 року дістався до Чехо-Словаччини, де вступив на аґрономічний відділ чеської техніки, який і покінчив в літі 1922 року. Від травня 1921 року був асистентом-толонтером при катедрі лісової біохемії того відділу. Відбувши потрібну практику на взірцевій фармі від 1923 року, приняв місце асистента в аґрохемічним інституті проф. Стокласи, де працює і до нього часу.

З КРАЄВОГО ТОВ. ОПІКИ НАД ІНВАЛІДАМИ.

Діло пише: Загальні збори Українського Краєвого Товариства опіки над інвалідами у Львові відбулися дня 15. грудня м. р. в салі Т-ва Українська Бесіда. Одноголосно вибрано головою Т-ва М. Білецьку а в поіменному голосуванні, членами Гол. Ради: О. Навроцького, М. Гнатюка, Т. Мартинця, Я. Скопляка, Д. Палієва, І Шаховy, Л. Лепкого, К. Любомировиеву, таП. Постолюка. До провірочної комісії комісії увійшли: надрад. М. Русин, ревізор В. Ольховий і С. Бодак, а С. Майковська і інв. Кременець, як заступники. Разом з кооптованими 4 членами Гол. Ради, а саме о. сов. Садовський, інж. В. Левицьким, Колтонюковою і проф. Бадлюком, уконституувався гол. виділ, як слідує: І. містоголова С. Садовський, II. містоголова О. Навроцький, секр. П. Постолюк. скарб. М. Гнатюк.

„РАДІОВЕ ЛИЦЕ".

Анґлійські жінки, які з захопленнєм користали із іскрових телефонів, зробили неприємне відкриття, що наслідком вислухування пересиланих на филях етеру тонів, робляться зморщки на чолі та в кутиках уст. Лиця з такими зморщками назвали Анґлійці радіовими Дуже можливе, що то відкриття остудить у Анґлійок запал до слухання концертів через радіо.

ВІДЗИСКАВ СЛУХ ЧЕРЕЗ РАДІО.

Молодий чоловік з Міляно (в Італії), що був від уродження глухонімий, мав нагоди брати участь в радіо-концерті. Як другі, він заложив собі слухавки, хоч наперед знав, що не почує ні одного звука, як не чув через ціле своє життя. Та на велике здивовання усіх присутніх, в часі концерту, що відбувався у Лондоні, глухо-німий почав давати знаки, що він чує музику. На його лиці було таке захоплення, як може бути тільки на вид чуда. Присутний лікар ствердив, що пульс його бив дуже скоро від зворушення.

ЗАМАХ НА УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ.

Село Унів, перемишлянського повіту в Галичині, чисто українське. Живе в ньому 915 Українців і лише 91 Поляків. В селі істнувала 2-клясова школа з українською викладовою мовою. Ходило до неї 154 українських, 12 польських і 12 жидівських дітий. Мимо чисто українського характеру села перемінено по шкільних феріях, мин. року в місяци вересни викладову мову. Зроблено це самовільно і підступно проти волі громади. Громада внесла відклик до шкільної повітової ради і до кураторії і віднеслась до української соймової репрезентації. Мимо упливу двох місяців справа остає не полагодженою і дітий змушують вчитись по польськи.

ЛІТАК ЛЕҐКОПАД.

Французький летун Лелент придумав рід літака-леґкопада. Його апарат зложений з горішньої части, яка має крила, мотор і пропелєри, як в кожному звичайному літаку. Горішна частина прикріплена до кадовба з кабіною для пасажирів і місцем для летуна. На випадок небезпеки летун одним рухом спеціяльної підоймі відділює горішню частину апарату від долішньої. Кабіна падe вниз і тоді під надтиском повітря, розвивається над нею леґкопад. Місця для пасажирів приміщені на рухомій оси так, що на випадок зміни положення кабіни, сидження вертають до рівноваги. автоматично.

РУМУНІЯ.

Румунський уряд рішив переслати австрійському урядови відписи актів з недавного противкомуністичного процесу. Сі акти мають доказати, що цілою комуністичною акцією в Румунії кермує комуністичний центр у Відні. Таким робом Румунія хоче спонукати Австрію проти комуністів.

Советським послом у Відні призначено найздібнійшого советського дипльомата Йоффе, який є творцем всіх мирових советських договорів. Йоффе має обняти провід над большевицькою пропаґандою на Балкані.

ВІДКРИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО КЛЮБУ В ГОРНІХ ЧОРНОШИЦЯХ.

В селі Горніх Черношицях і його околицях коло Праги, мешкає досить поважне число українських професорів і студентів. Це й причинилося до утворення там українського клюбу. В неділю 7. грудня м.р. відбулося відкриття клюбу. Після короткої промови голови клюбу проф. Л. Білецького

Поляки грозять, що нападуть зі своїм військом на Данціґ.

БЕРЛІН, 15. січня. — Вся польська преса вигрожується Данцігови, що Польща нападе на нього зі своїм військом і займе ціле місто з пристанню, коли воно викине польські почтові бакси.

Навіть заступник польського премієра Станислав Туґутт виголосив нині промову, в якій грозив Данціґови війною.

Сей спір буде найяркійшою пробою для Ліґи Народів, бо Данціґ є на основі версайського договору під її безпосередною опікою.

Ліґа Народів моглаб виступити проти свого комісаря в Данціґу, Мервина МекДанелла, але сим тільки скомпромітувала-б се і закопала.

Тому, коли вона хоче ратувати своє імя і будучність, мусить виступити проти Польщі, хотяйби та і грозила, а навіть і вислала своє військо до Данціґа.

Інша річ, що напад Польщі на Данціґ міг би бути іскрою до нової великої війни в Европі.

ПОЛЬЩА ЗАЧАЛА ФАЙТ З ЛІҐОЮ НАРОДІВ ІЗЗА ДАНЦІҐУ

ДАНЦІҐ, вільне німецьке місто, 15. січня. — Ліґа Народів має новий клопіт з Польщею, який нагадує справу Вильни або Мемеля щодо заострення відносин між сусідними неприязними державами.

Спір тепер виринув між Польщею і вільним німецьким містом Данціґом ізза почтових скринок. Польський уряд умістив у Данціґу 20 червоно-білих почтових скринок для посилок до Польщі. Сенат Данціґу виступив проти сього, а населеннє саме перемалювало їх на чорно-біло-червоні німецькі краски. Сенат ще звернувся до тутешнього комісаря Ліґи Народів М. С. МекДанелда зі скаргою на уряд Польщі, що встряває в чужі внутрішні справи. МекДанелл звернувся до тутешнього польського представника Штрасбургера, щоб усунув польські бакси. Інакше, казав він, він звернеться до данціґського сенату, щоб їх усунув.

Та Штрасбургер замісць усунути бакси, заявив, що се зневага Польщі і домагався перепрошення.

Се викликало ще більшу ворожнечу між Данціґом і Польщею, і, як кажуть, аж Рига Ліґи Народів візьметься її рішати.

ГЛУПА ПОЛЬСЬКА БУТА.

ВАРШАВА, 15. січня. — Польський уряд заявив свою згоду зі становище свого представника в Данціґу, Штрасбургера, котрий домагається від сенату Данціґа „сатисфакції" за усунення польських бакс.

Кромі того польська преса гремить воєнними погрозами на адресу Данціґа, а „патріоти" по містах уладжують демонстрації теж проти Данціґа.

КОНСЕРВАТИВНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 15. січня. — Німеччина має вже нового канцлера в особі др Ганса Лютера, дотеперішнього міністра скарбу, і цілий його кабінет, який є першим консервативним кабінетом в німецькій републиці, з уваги, що Лютер обсадив найважнійші становища консервативними лідерами. Міністром закордонних справ є др. Густав Штреземан, провідник народників і прихильник монархізму; міністром внутрішних справ є націоналіст Мартін Шіле, теж прихильник монархізму; міністром оборони (війни) остається Отто Ґесслер, демократ, але присьому крайний консерватист.

ТЯЖКА СПРАВА.

ПАРИЖ, 15. січня. — Франція признала російський советський уряд, але переговорів у справі договору, які мали зачатись зараз по признанию ще і досі не зачала. Се, як кажуть, тяжка справа, бо ходить о признанє французьких довгів у Росії, які большевики хотять признати заграницею, але бояться оголошувати се дома.

БІЙКА У ФРАНЦУСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ.

ПАРИЖ, 15. січня. — Нині прийшло до бійки у французькому парляменті між комуністами і націоналістами. Бійка була така завзята, що аж поліція мусіла прийти на салю і розборонювати счіплених противників.

Ізза бійки голова парляменту Пенлеве замкнув засіданнє.

ПРОВОКОВАННЄ БОЛЬШЕВИКІВ.

ПАРИЖ, 15. січня. — Французький амбасадор у Москві Моріс Ерберт прислав до свого правительства звідомленнє, в якому пише, що російський большевицький уряд дуже розлютився на балканські держави, котрі тепер відбувають нараду в Ревалі, столиці Естонії, з Польщею, з метою заключити проти-советський союз.

Вони до сього тепер признаються і большевики називають се провокацією до війни.

ЗІЗД БОЛЬШЕВИЦЬКИХ АМБАСАДОРІВ.

ПАРИЖ, 15. січня. — Большевицький уряд закликав до Москви на тайну нараду своїх амбасадорів: Крассіна з Парижа, Крестінського з Берліна і Раковського з Лондону.

БОЛЬШЕВИКИ ВІРЯТЬ, ЩО АМЕРИКА ЇХ ПРИЗНАЄ.

МОСКВА, 15. січня. — Тутешні большевицькі ґазети пишуть, що по уступленню Гюса Америка признає російський уряд.

ЗАСУД ПРОВОКАТОРА.

МОСКВА, 14. січня. — Тутешній советський суд засудив Івана Оклядського за 44-літню ...

„SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКІ НАДІЇ НА АМЕРИКУ

Америка взяла участь в аліянтській конференції в Парижі у справі розділу „воєнних відшкодовань", які аліянти сподіваються стягати з Німеччини протягом 50 літ, на основі пляну Доса

Америка мала там своїх представників, які пильнували її притенсій до „воєнних відшкодовань". Америка домагалася найменше $350,000,000 „воєнних відшкодовань" і звороту видатків на удержанне окупаційної армії над Реном в сумі $250,000,000. Разом домагалася $600,000,000.

Аліянти згодились признати Америці се „відшкодованне" і платити річно по $25,000,000, а Америка згодилась приняти се відшкодованне.

Сього можна було сподіватись, бо й нічого в сьому надзвичайного.

Але аліянти бачать в сьому дуже важну подію. Вони кажуть, що се значить, що Америка бере участь у примінению пляну Доса і допильнує, щоб Німеччина його виконала.

Та се пусті надії. Бо тут забуто ще про одну річ. Про Німеччину. Коли та не зможе платити річно по $625,000,000 на „воєнні відшкодовання" то вона не буде платити і нічого не поможе брати участь у примінению пляну Доса чи пильнувати, щоб його виконано.

Коли Німеччина серед поверсайського лихоліття не зможе платити тих страшних воєнних контрибуцій, то Америка ані Анґлія не пійдуть війною проти неї.

Одинока держава, що завсіди готова до війни проти Німеччини і навіть проти голодних німецьких дітий, се Франція. Сеся то пійде і до Берліна зі своїм білим і чорним війском і з пляном Доса колектувати „воєнні відшкодовання."

Але колектованне пожере ті суми, які вона сколектує.

Бо хто іде несправедливостю проти других, то вкінці все програє.

МИНАЮТЬСЯ КОМУНІСТИ НА УКРАЇНІ

На Україні закінчились перевибори сільських рад, а тепер закінчується обрахунок їх вислідів. Советська преса незвичайно здержливо висловлюється про вислід виборів, з чого треба здогадуватись, що вибори не випали дуже корисно для советської влади. І дійсно, ті скупі відомости, які знаходимо у харківських „Вістях" (ч. 267 — 271), виглядають для влади досить непотішаючо.

На Катеринославщині переобрано 39 сільрад. На 1251 новообраних членів є тільки 89 комуністів. На Київщині переобрано 257 рад; на 4895 новообраних, 776 комуністів. На Волині рад 120, членів 2,216, з них комуністів 107. Мелітопольщина: рад 28, членів 869, комуністів і „комсомольців" 36.

На Полтавщині та Харківщині комуністів видно, зовсім не обрано, бо „Вісти" про се мовчать, хоч подають дуже докладну статистику про поділ новообраних членів рад щодо їх національности, віку, соціяльного стану тощо. Так пр. про сумський округ говориться: „Обрано 4,568 нових членів сільради, з них 10 прц. жінок. По соціяльному стану 3,810 селян, 556 службовців, 184 робітників і 18 кустарів. З боку національного на першім місці йдуть Українці — 4,416; далі Москалі — 128; Жиди — 15; Німці — 3; інші — 5". А скільки обрано комуністів та „комсомольців" — про се ані мур-мур. Так само в купянському окрузі: „Обрано 657 переважно селян; більшість обраних має від 24 до 35 років. І тільки.

З того всього видно, що вже минаються комуністи на Україні. Прийде пора, що і сліду з них не остане.

НЕМА ВИГЛЯДІВ ВРОЖАЮ НА УКРАЇНІ

Вигляди на врожай на Україні зарисовуються досить невідрадно. Як читаємо в 271 ч. харківських „Вістий", площа озимих засівів зменшилася сього року на 8 прц. (6,3 міл. десятин замісць торічних 6,8 міл. десятин). Недосів припадає майже цілком на Одещину (по відомостям „Ек. Жизни" там недосіяно 24 прц.), Катеринославщину й Донеччину. На Поділлі недосіяно 5 прц. озимини. Але й засіяні поля ледви чи дадуть добрий урожай, бо частина зовсім загинула від посухи, [illegible] до середини жовтня м. р., решта дуже потерпіла від ріжних шкідників, — гесенської і шведської мухи та озимої совки.

„По весні потрібна буде серіозна допомога з боку держави", — пророкують „Вісти", і, певно, не без підстави.

УКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОМІСІЯ ДЛЯ ЗНОСИН З ЛІҐОЮ НАРОДІВ

Вибори членів наукової комісії для зносин з Ліґою Народів відбулись на засіданню історично-фільольоґічного товариства в Празі. У склад комісії крім Президиї товариства — проф. Д. Антоновича, проф. О. Колесси, проф. В. Біднова, увійшли: проф. Степан Смаль-Стоцький, проф. М. А. Славинський, проф. А. І. Яковлев, проф. О. Я. Шульгин і проф. О. Г. Лотоцький.

Комісія має поповнитись представниками ріжних інших [illegible]

"КРЕСОВА ІНДУСТРІЯ"

Промова посла С. Підгірського на пленумі сойму 18. грудня 1924 р. у справі видачі послів Васильчука, Чучмая та Козицького.

Мої панове! Сойм має рішити, чи видати польському судові трьох українських послів: Чучмая, Павла Васильчука та Серґія Козицького за те, що підчас свого справоздавчого віча у Почаєві, на Волині, дня 26. серпня 1923р.*) допустились злочину проти статтей 129, 154 і 263. к. к. Посол Марвеґ, навівши у соймі донесення в цій справі Рівенського прокуратора, обвинувачував моїх трьох товаришів у всіх тих підпалах дворів, нищенні польської поліції та польських урядів, як бачимо на українських землях.

Усьому винні — посли.

Українські посли мають бути винуватцями національної боротьби, що ведеться під польським пануванням. Справді: війна тріває вже 4 роки і її прояви — страшні, про що гукає щоденна польська преса. Горять польські двори, гинуть поліцаї, а навіть польські воєводи та міністри не можуть свобідно їздити по воєвідствах Польська влада бє на трівогу, що живе у ворожім краю. Згідно з офіціяльними інформаціями: українське населення має ставитись ворожо до польської держави, а з другого боку, чуємо часто запевнення тих самих орґанів, що український нарід є супокійний та льояльний супроти польської держави, та що лише диверзійні банди понасилані ізза совітського кордону грабують край і нарушають його нормальне життя. Цим бандам мають допомагати ріжні киринники, українські комуністичні аґітатори. А найбільше винними за те все є українські посли і націоналісти і соціялісти і комуністи. Польська адміністрація на українських землях — всі старости з політичними відділами, хмари політичних „вивідувачів" і озброєні військові осадники, призначені головно для дефензивних цілей, разом з корпусами поліції та жандармерії — не в силі завести ладу і вину за свої вчинки скидають у першій мірі на українських послів, а потім взагалі на українське населення.

Змора опінії.

Від 4-ох літ нема в нас ладу, безсильна Польща не в силі його завести. Згідно з польською опінією — усе українське є вороже польській державі і тому все це треба знищити: український національний рух, культурно-просвітні орґанізації, „Просвіту", „Рідну Школу", спортові товариства, економічні орґанізації, не кажучу вже про політичні партії. Ця польська опінія під видом ріжних „народових орґанізацій", непокликаних до цього чинників, верховодить у нашім краю і часто люде, що хотять слухати законів, не в силі повинуватись їм, бо ця змова, ця мафія — не дає жити і сама ломить усі закони.

На тлі боротьби польських чинників з проявами національного життя українського народу виринула і нинішна справа. Прошу пригадати собі видачу пос. Луцкевича, Адміністраційна влада впевнювала, що як довго він буде послом і їздитиме по вічах, доти не буде супокою на українських землях. Сойм видав його, але безладдя не щезло. Нині чуємо домагання видати знову трьох послів, які буцімто наклику ють до підпалів та проводять диверзіцийними бандами.

Фабрикація обвинувачень.

З документів, які тут маю, виходить, що пос. Чучмай був 7-ого червня на зборах у Дубні і там підбурював людей, щоби не платили асекурацій. А тимчасом 7. червня він був у Здолбунові на економічній українській раді. Так складаються обвинувачення! Далі: п. міністрови справедливости відомо, що недавно проти посла Козубського звернено провокацію. закидаючи йому ріжні злочини. Є докази, що чинники зовсім непокликані, які працюють проти українського нац. руху, фабрикують ріжні донесення, щоби стероризувати нарід і збільшити безладдя.

*) А не 26. серпня 1924 р. як помилково було подано в писмі луцького прокуратора. — Ред.

Основа видачі.

Якже-ж виглядає нинішна основа щодо видачі послів? Дня 26. серпня 1923 пять українських послів влаштувало віче у Почаєві. Минуло півтора року і щойно нині перед соймом виринає справа у звязку з цим вічем. Польська боївка не хотіла допустити до віча, але населення зібране на ньому вислухало спокійно послів і розійшлося. Не було ніякого випадку, який стверджував бо, що накликували до різні або грабіжі. Навіть хроніка польських часописів не записала ніякої подїї у звязку з вічем. Зрештою чи можна видавати посла судові за промову, ще й видуману боївкою або дефензивою?

Доноси та видумки.

Стверджую, що ні п. Чучмай ні п. Васильчук ні п. Козицький не сказали нічого з того, що каже донесення. Воно є сфабриковане людьми, які не мають поняття як виглядає політична аґітація. Адже кождий з нас знає, що забороняє карний кодекс і не хоче ставати в конфлікт з ним. Для політичної діяльности, про яку каже донесення прокуратора, є инші шляхи. ніж справоздавчі віча. Знаємо, що таке парляментська діяльність, а що нелеґальна. Ми не є такі наївні, щоби накликувати до різні та пожеж, як це каже прокураторське донесення. Як би це була правда, то послів арештували би на місці. Все це видумане від першого до останньо го слова. Півтора року ніхто не бовкнув про почаївське віче, аж тут нараз приходить папірець з домаганням видачі послів.

Дві міри.

Вчора та передучора велась тут пристрасна дискусія про видачу польського міністра Кухарського, за те, що спричинив величезні шкоди для держави. Дарма, що його так сильно обвинувачували, його ви не хотіли видати, а неприємних вам українських послів хочете видати всякою ціною. Мої товариші не заподіяли ніякої шкоди державі: вони не підбурювали до різні чи пожеж і таких фактів не було під їх впливом. Усе обвинувачення це вислідок національної, буденної боротьби, в якій польським елементам не залежить на порядку, а на особистих партійних „істінно-польських" інтересах. Не маємо ілюзій, що ви будете голосувати проти видачі; ваша преса, ваші прихильники і ви самі маєте давно погляд, що у відносинах на т. зв. „кресах" винні українські посли.

Справжня причина.

Не хочете зрозуміти, що те, що там діється, це наслідок боротьби українського народу за свої права, а з другого боку, як це стверджують самі польські політики: наслідок нездарної польської адміністрації, від найнищого до найвищого щабля. Стверджую іменем свого клюбу, що мої товариші не говорили на почаївськім вічу того, в чому їх обвинувачує прокуратура. Вони боронили тільки народніх домагань, а цих домагань боронитимемо і надалі, і не відступимо від цього принципу, як це ми присягли свому народові і присяги додержимо. Посли, яким справді залежить на ладі у краю, повинні голосувати проти внеску щодо видачі послів Васильчука, Чучмая та Козицького.

ЯК НАЙБІЛЬШЕ ІНТЕЛІҐЕНЦІЇ

(Надіслана стаття).

Правдива цивілізація прямує трівко до двох цілий, а саме, щоби спинити ворожнечу і борбу поміж людьми, а всю енерґію щоб звернути до боротьби з природою. На тій дорозі людського поступу бачимо дві сили, які постійно ідуть вперед до осягнення тих ідеалів.

Одну силу представляють ті уми, які витичують дорогу, якою треба іти. Друга сила це практичні люди, які беруться виконати пляни, намічені їх попередниками, які зложили теорії.

Духовий поступ попереджує завсіди поступ матеріяльний, бо завсіди мусить думка випередити саме діло. Усі відкриття і винаходи мали богато предтечів, заки кому вдалось осягнути намічену ціль.

Усіх людий, які працюють свідомо для осягнення щораз більшого поступу звемо інтеліґенцією. Слово „інтеліґент" взяте з латинської мови і значить „чоловік, що розуміє, або инакше „чоловік свідомий".

Кількість інтеліґенції у нації робить єї більше або менше розумною. Тим щасливіщий і сильніщий є нарід, чимбільше має свідомих людий на всіх ділянках громадського життя. Правдивим нещастем є, коли народна інтеліґенція спрямувала свою свідомість тільки в оден бік. Для повного, незалежного, національного життя потреба конечне, щоби виховати тілько і такої інтеліґенції, щоби могти обсадити нею всі станиці, які потрібні до нормального розвою.

Нещастем Галичини, а почасти і цілої України, було, що ми не мали достаточного числа фахових людий. Не мали ми їх ні до оборони, ані до будови держави. Нині це стало вже всім ясне і в старім краю стараються наші люди запобігти тому бракови фахової інтеліґенції.

Навіть большевики, хоч самі малоінтеліґентні, негодні обійтися без інтеліґентних фаховців, бо їх потрібно всюди: в копальнях, у фабриках, при залізницях, дорогах, на суші й воді, на селі і в місті, при армії, адміністрації, в школах, кооперативах і у всіх ділянках громадського життя.

Якимиж страшними темняками являються ці всі самогонні большевики в Америці, які верещать „проч з інтеліґенцією!" Вони навчилися, як сороки, того слова „буржуй" і вимовляють його так, начеби цей вираз означував злодія або душогуба. А міжтим самі большевицькі головачі у Москві розчовпали нарешті, що клич „хай живе пролетаріят" є безмірно лгупий, бо кождий поступовий чоловік повинен бажати, щоби пролетаріят (значить жеброта, біднота) защез як найскорше.

Кличем розумних людий мусить бути „проч з пролетаріятом" а хай живе незалежне, щасливе життя".

Без інтеліґенції неможна й подумати про вигідне, культурне життя. А вжеж жити в в Америці і користуватись усіми здобутками людської інтеліґенції, видіти довкола себе, на кождім кроці, сліди людського промислу і ревіти „проч з інтеліґенцією" — на це потрібно цілковитих ідіотів, для яких вже нема ніякого ратунку.

Такі люди повинні виїхати до Середньої Африки і жити там разом з дикунами, які не мають ніякої інтеліґентної верстви між собою.

Зноваж кличем розумних людий повинно бути „хай живе інтеліґенція, хай цілий нарід має змогу стати інтеліґентами".

У цім і в нічим иншім є розвязка усіх суспільних питань. Кождий життєздібний нарід повинен прямувати до того, щоби кожда одиниця мала нагоду добути як найбільше знання. Коли всі члени народу будуть інтеліґентні, тоді не буде потреба руйнуючих революцій і злощасних перестроїв. Тоді розумна громадська думка найде вихід із кождого положення, без воєн, без переворотів і без проливу крови. Тоді певне не захоплять власти ніякі шубравці й недоуки, як це тепер сталося на Московщині та Україні.

Проте хто бажає Україні долі, той повинен усьою силою підперти той рух, який прямує до освідомлення усього нашого народу через витворення як найбільшого числа інтеліґенції.

Щобиж як найбільше поширити той рух, **ми повинні цілим серцем підперти наші ремісничо-промослові школи.** Курси для наших промисловців і ремісників трівають всього пару літ. За короткий час ми можемо випродукувати тисячі промислово-ремісничої інтеліґенції. Помагаймо і тій молоді, яка пробивається у високі школи для набуття вищого фахового знання, але не забудьмо, що нам треба тисячів інтеліґентних фаховців для широких мас по селах і місточках. Це той кістяк, біля якого зорґанізується наш нарід масово. **Інтеліґентний ремісник, який стикається щодня із нашим селянством та міщанством, це для національної підойми найважніщий середник.**

Коли наша еміґрація зрозуміє цілу вагу ремісничо-промислових шкіл у краю і дасть тій акції належно поміч, то тим поможе нашому державному питанню деде більше, ніж усіми досішними зусиллями.

Н. Костів.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє, що на річнім мітинґу вибрано тихсамих урядників, що були в тамнім боці, тільки добрано отсих нових заступників: Гриць Підлипчак, заст. предс.; Василь Глива, заст. секр.; Новак, заст. кас.; Андрій Смакула і Іван Демкович, контрольори. Місячний мітинґ відбудесь в суботу, дня 17. січня 1925 о години 7.30 вечер, в Народнім Домі на долі міста, 72 оМріс стр. Проситься кождого брата явитись на сім мітинґу. Котрі члени не поплатили за тамтой місяць своїх вкладок, мають вирівнати, бо в противнім разі будуть суспендовані.—Йосиф Крайник, предс.; Семен Кусень, секр.; Ник. Демкович, касієр.

ПЕТЛЮРА В ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ.

Промова посла С. Хруцького в польськім соймі з дня 17-ого с. м. у справі Кухарського.

Посол **Хруцький** відповідає на промову пос. Добжанського, який боронив міністра Кухарського арґументом, будім-то все лихо державного скарбу лежало в тому, що всі вживали слова „позичка". Стверджуючи, що польський скарб зазнав шкоди в наслідок операцій мін. Кухарського, п. Добжанскі виправдує його тим, що це було загальне явище і що всі заробляли на державнім скарбі. Вичисляючи видатки ріжного трачення державних грошей, п. Добжаньскі зараховує туди і кошти на армію Петлюри.

На це відповідає пос. Хруцький так:

„Чи можна тут казати про марнотратність?" **Чим була армія Петлюри? Вона була армією української держави, з якою польська держава заключила умови. До речі: Петлюра додержав цієї умови зі зброєю в руці. А ви?** Крім цього армія Петлюри була супроти Польщі союзним військом. Ті люди, а головно їх провідники, **повірили у шляхотність польського народу,** у можливість братського співжиття польського та українського народу, повірили в те, що Поляки щиро здійснюють своє гасло: вільні з вільними, рівні з рівними. Ця віра тих нещасливих синів України була така велика, що вони проливали свою кров і віддавали своє життя за вас, за вашу державу та вашу перемогу. **І ця віра довела їх до дротів у концентраційних таборах.** А нині чуємо, що витрати на півголодове утримання цих інтернованих жовнірів кваліфікують як розтрачення державного гроша. Чи вже пішли в забуття заслуги тої української армії, без якої не було би чуда над Вислою? Чи вже не беруть на увагу то **величезне майно,** яке вивезли зі собою ця армія і яке дістала польська держава? А вкінці: армія Петлюри була виявом визвольних змагань українського народу. А наскільки вона була таким виявом, то тим самим є дорогою для кождого Українця, хоча, і підкреслюю це: **весь український нарід, не виключаючи нашого клюбу, осуджує основну її помилку: що вона ввійшла з вами в умову.**

Та нині не лише тут кажуть про розтрачення гроша на цю армію, а ще й кидають на її адресу і в бік українського народу наругу: **Петлюрівська банда.** Вражені за своїх братів, яких нині опльовують ті, за яких вони віддавали своє життя кличемо до них: **Покиньте рабський дім своїх союзників** і признайтесь до своїх помилок, щоби майбутні покоління українського народу їх не повторяли.

ДОПИСІ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Звіт з віча.

Дня 1-ого січня с. р. відбулось у нас віче за почином комітету несення помочи старому краєви. На те віче комітет запросив на референта п. дра Л. Цегельського з Ню Йорку. Віче було назначене на годину першу пополудни, однак незнати з яких причин в означенім часі учасників було так мало, що годі було розпочинати віче. Аж пів до третої години предсідатель комітету С. Лемішка заявив присутним, що віче відбудеться вечером по представленню. Того дня відбувалося представлення.

Рівночасно заявив присутним, що др. Цегельський скаже короткий реферат про українську революцію як на Великій Україні так і в Галичині та покликав на секретаря М. Яцишина та попросив п. дра Цегельського до слова. Др. Цегельський почав говорити як повстала Центральна Рада і хто її зорґанізував, про перший її універсал, про скасовання поміщицької землі і передачі її селянам, про боротьбу з большевиками та вказав, які великі заслуги положили при будові Укр. Н. Републики.

М. Грушівський, В. Винниченко і С. Петлюра. Дальше говорив шан. референт, що не можна сказати, що ті люди не мають помилок за собою, але історія їх запише яко борців за волю. Дальше шан. референт говорив, як Австрія розліталася, як настала галицька держава і про боротьбу з Ляхами, про національну раду та сказав, що так само національна рада, як і центральна рада в своїй першій відозві до народу скасувала панські землі і передала селянам. Але прийшли Поляки тай відобрали. А-ле то тільки хвилево, говорив дальше шан. бесідник, бо самі Поляки не вірять в свою зігнилу Польщу і її прийде конець скоро. До того її поможуть „добрі сусіди". На тім скінчив шан. бесідник, за що присутні его нагородили бурию оплесків. Відтак вечером по представленню о годині осьмій знов почалося віче. Отворив віче С. Лемішка в коротких словах та покликав на предсідателя гром. І. Затонського. Гром. І. Затонський заняв своє місце та покликав на секретарів М. Яцишина і С. Лемішку та попросив дра Цегельського до слова. Коли др. Цегельський появився на сцені присутні его привитали бурею оплесків. Свій доклад почав п. др. Цегельський що наш край богатий, що нігде друга країна не рівнається до нашої землі; має вона нафту, сіль, уголь, залізо — всьо що потрібно до життя. Говорив бесідник, що коли ему приходиться говорити з чужинцями, то чужинці не хочуть вірити, аби такий нарід великий і край богатий, а не мав волі. Дальше говорив шан. бесідник про теперішні події на наших землях і як живеться нашому народови під тими заборами. Сказав, що найлутше жиеся угорській Руси під Чехами. Перейшов до Польщі і сказав, що найгіршим ворогом є Польща для нас; відтак росповів про нашу геройську гал. армію, як вона відважно боронила своеї батьківщини, а уступила за Збруч через те, що не стало набоїв. Але за Збручем ще той бідний стрілець не обтер поту кріваваго з чола, а прийшлося ему знов битись з ворогами. За місяць і 4 дни вже наші славні стрільці були в славному Києві. (На гали буря оплесків, а навіть декотрим потекли слези з очий). Відтак розповів про злуку українських земель. Не тільки на папере, але ми злучені кровю і хоть вороги нас розлучили і забрали нам самостійність, але самостійна і соборна Україна живе в міліонах українських серць.

Дальще говорив шан, бесідник про Велику Україну, про господарку большевиків, про ту паперову самостійність і на тім скінчив свій півтора годинний реферат. Предсідатель І. Затонський зарядив збірку. Прийшло зі збірки поверх трийцять долярів. Оплачено кошта вічеві, а решта піде на Рідну Школу в старому краю. Честь тим громадянам, котрі зложили свої жертви, а встид і ганьба тим, котрі втікали з галі як щурі. Прикінци поставлено кілька питань, на що др. Цегельський відповів вдоволяючо. Предсідатель подякував бесідникови і учасникам і замкнув віче відспіванням пісні „Не пора".

Стефан Лемішка.

ЮВИЛЕЙ ПРОФ. ДМИТРА ДОРОШЕНКА.

Дня 16. грудня Українське Історично-фільольоґічне товариство в Празі святкувало 25 літ праці на українському науковому та літературному полі свого члена проф. Дмитра Дорошенка, відбуваючи для него спеціяльні урочисті збори.

Головою зборів було обрано академіка С. Смаль-Стоцького.

Проф. В. Біднов прочитав доклад — огляд діяльности і наукових праць ювілята та коротку його біоґрафію, зазначивши велику його продуктивність і ріжноманітність ділянок примінення ним своеї енерґії на українській ниві.

Після докладу було заслухано устні привітання, з цілого числа їх (понад 25) зазначаємо такі інституції і орґанізації: Український Вільний Університет в Празі, Фільософічний Факультет того університету, Українська Господарська Академія в Подєбрадах. Український Вищий Педаґоґічний Інститут імени Михайла Драгоманова в Празі, слухачі ювілята на Українськім Університеті та Педаґоґічному Інституті в Празі та инші наукові та студентські орґанізації. Писані привітання було одержано як з краю, так і від еміґрації, в тому числі від „Наукового Т-ва імени Т. Шевченка у Львові", Т-ва „Просвіта" у Львові, редакцій „Літературно-Наукового Вістника", часоп. „Новий Час", журналу „Стара Україна", ріжних видавництв, студентських орґанізацій і приватних осіб — Мик. Вороного, д-ра Лукасевича, Вол. Дорошенка і инших — всього понад 30 листів і депеш. Після закінчення читання привітань проф. О. Шульгін подав неякі подробиці з життя і діяльности ювілята.

Юліят дякував за привітання та висловлені йому побажання і зазначив, що він належить (на його власну думку) до покоління „політичних салдатів", що розуміється не могло не відбитись на всій його діяльности. Зі свого боку він дякує тим особам, що причинились до його заінтересування національним, питанням, та що допомогали йому і керували ним в період кристалізації його світогляду. Особливо він згадує в цей мент діяча білоруського національного визволення письменника Францішка Богушевича, а з Українців Ф. Русова і проф. Ол. Лотоцького.

Святкування ювілею проф. Дмитра Дорошенка зібрало досить численну авдиторію (коло 100 осіб), в якій були заступлені представники майже всіх верств та відтінків української еміґрації.

ЧЕСЬКА ҐАЗЕТА ПРО УКРАЇНЦІВ

Незалежний чеський щоденник з 28. Ржієна (жовтня), описуючи тяжке положення не польських народів під Польщею, між иншим в уступі під заголовком „Українці" пише:

Бій Польщі проти Українців всеж зустрічає більш підпору ніж се помічається з боку Білорусів, а то тому, що Українці і національно і політично більш освідомлені, а по скількости значно більше численні ніж Білоруси. Та положення сих двох частин до останнього часу було дуже відмінне. Шкільництво в Галичині і її господарство було в умовах значно ліпших, а то по части тому, що населення було більш самоосвідомлене, а крім того Східна Галичина якийсь час була предметом міжнародньої дипльоматичної гри.

Найбільшою небезпекою для польського панування є Львів, сей великий політичний, господарський і культурний осередок український.

Далі ґазета подає кілька чисел, що дуже добре характеризують польську шкільну, церковну і кольонізаційну політику на українських землях.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПРОРОКОВЕ ОКО

— або —

ІВАСЬ БИСТРИЙ І ЙОГО ПРИГОДИ

за В. Лозинським переповів М. Ценівський.

(Продовження)

(22)

Роздумую так дальше, дивлюся в це кругле віконце, наче в моє спасення, наче в око доброго приятеля, що милосерно глядить на мене покинутого й моргає таємничо, щоби я мерщій рятувався. І так мені в цьому нещастє здавалося де віконце наче сонічко. Коли так прилгядаюся йому і мірю оком його ширину й віддаль від долівки, щойно тепер бачу, що це деревляна скриня на якій я був станув, коли хотів досягнути до вікна і з котрого впав я на землю, — заломилася підімною тай що то відси пійшов такий тріскіт, що то я його почув, падаючи. Скриньку підставив я був собі не дном але боком, бо була за плоска. Отже як запалася підімною, замочок розсадився, вічко потріскало, а з середини висипалося все, що там було. Не було цього богато: кілька дуже малесеньких пляшочок, які бувають у докторів на дуже гострі і дорогі лікарства, довгий італійський кинжал і трохи паперів.

Впав мені в око [illegible]перший штилет, бо міг мені бути дуже пожиточний у потребі. Узяв я його в руку й витягнув із шкіряної похви. рохиТ наділа його ржа, але ще був гострий і міг добре служити як зброя. Потім зігорнув я папері і хочу їх назад вкинути до скриньки, разом із цими пляшинками, коли на одному з них впадає мені в око напис більшими буквами:

Andreas Curtius Doctor Medicinae.

Поквапно кинувся я тепер на ці папері, а в думці дякував павпрові, що навчив мене ліпше читати. Бо передше я вмів читати ледви з друкованого, а писаного ні в зуб, головно коли було дрібне і хоч би трохи лише пливке і покручене. Було цих паперів кільканацять штук — по латински писаних. І хоч я всего не лише не міг розуміти, але й відчитати, всетаки ясно було мені, що всі ці письма таркаються венецького доктора Курція, котрий, як задержався у Львові у пана Фука, пропав так таємно без сліду і вістки. Були там якісь письма з печатками, якісь великі числа, на самі тисячі. Ані одного числа не бачив я, щоби мало менше як чотири місця.

Мене зморозило. Я здеревів. Здавалося мені, що з цих паперів кров тече та що як добре зачну заглядати по кутах між ці ґрати, хлам, найду там трупа. Дзвонило мені в ухах, що Вороба повторяв у індермасі: Фук, Фук, Фук! — і вже знав напевно з цих паперів, що Фук убив доктора Курція, та що мене таксамо вбє. Тепер було ясно, що маю лише дві можливости: втечи або вмерти, а третього нема. Я був наче засуджений, що слухає лише коли кат відчинить двері. Помолився я Богу й приготовився на все. Так постановив собі, що коли не вдасться мені втечи, ждати-му з кинжалом у руці на Фука і кинуся перший на нього й боротися-му на смерть і життя. Колиж уже прийде згинути, то і він згине зі мною.

Забрав я всі папери по докторови Курцієви, звинув їх і сховав добре у кишени. Я знав тепер, що коли вийду живий відсіля, буде то страшна зброя проти Фука, далеко страшніща від цього кинжала, котрий я держав готовий. Тоді Фук іще ліпше буде в моїх руках, як я сьогодні в його.

Але як втечи? Як сказано, одинока дорога була крізь це віконце. Та, щоби туди видістатися, треба було дістатися до вікна, так щоби можна було перетиснутися, лежачи на животі, ногами до подвіря, головою до комірки, бо було занадто тісне, щоби инакше можна це зробити. А щоби цим одиноким способом видістатися крізь вікно, треба було знову уставити собі якесь рущтування, таке високе, щоби рівналося з віконною фрамуґою. То було найважніще. І до цього я зараз забрався. Насамперед треба було присунути цю велику і високу скриню до самої стіни під вікно. Була то нелегка робота, бо скриня була дуже тяжка, а долівка з цегол така нерівна, що посувати по ній тягар було зовсім нелегко. Я не марнував часу, взявся за діло. Що припруся з усієї сили, що аж ребра тріщуть мені, то ледви на цаль рушу її. Піт уже мені ллеться з чола, руки вже опадають із виснаження, крижі болять невиносимо, а ця проклята скриня полізла ледви на пів ліктя, наче слимак по піску. Але що тут іде про життя або смерть, отже що впаду на силах, то знову висилююся, останнього віддиху добуваю, а не перестаю. Що хвилька мушу переривати це прокляте пересування, бо хоч скриня страшне тяжка, то таки не мусить бути повна, бо що раз посуну по цеглі, то зараз задуднить і задзвонить, начеб у ній самі ланцюхи товклися.

Богато часу втратив я на пересуванню цієї скрині. Вже було добре з полудня, коли вкінці присунув її під саме вікно. Тепер узяв я цей стіл на двох ногах, але щож із ним вдію, коли не буде стояти на скрині? Оглядаюся за чимсь, з чого можна би доробити йому дві ноги — нема ніде ні кусника дерева. Не знаю вже що зроблю, аж впали мені в очі ці старі, запорошені книги на долівці. Укладаю їх від стіл замісць двох бракуючих ніг і бачу на превелику радість, що тепер стіл сильно стоїть, а від нього до сліпого вікна вже дуже мало бракує.

Треба було тепер поглянути, що є за вікном. Вилажу отже на це моє руштування, обережно, щоби книжки не висунулися і все не запалося підімною. Бачу тепер, що віконце має два крильця, а в них лише самі малі шибочки, запускані в олові. Відчиняю і бачу, що одно крильце є на завісах і дасться легко вийняти, але друге неподвижне, вмуроване в самому мурі. На силу треба видусити його; пробую руками і мало що не перевернув собою всего, але якось, слава Богу, обійшлося. Беру з землі цей кинджал докторський, а як знову виліз на гору, давай ним лупати віконні рами. Щастя, що хоч були дубові, то таки зі старости й непогоди вже були трохи спорохнавіли. Инакше, хто знає, чи на час був би я скінчив роботу, бо кинжал дуже не надавався до неї, що лише довбати й довбати, а користи майже ніякої.

Вкінци вийняв я ціле вікно й втискаюся в отвір. І на превелику радість бачу, що отвір доволі великий, щоби пересунутися плечима. Розглядаюся тепер лежма в вікні на мурі, що широкий. Вихилив я голову, що там на долі? Бачу дуже тісне подвірячко, довкола замкнене високими мурами. Всі мури сліпі, нема в них ніодного вікна. Один із цих мурів, лівий, то був певно від Зарваниці, другий, що був проти мене, від Скотської вулиці, третій по правій, від камениці пані радчині Коріньовської. Дивлюся на саму долину, під себе і бачу тут на мою велику радість двері. Двері ці не можуть провадити деинде, лише до сіней цієї камениці, в котрій сиджу замкнений. Отже коли мені вдасться опуститися на долину, то мати-му куди вийти на Ринок. А я вже боявся, що з цього зовсім замурованого подвірячка нема виходу, та що знову найдуся наче в клітці.

Тепер ходить про те, як опуститися на долину? Вертаю на це моє руштування, злажу на долівку й зараз бачу, що з цим менший клопіт, бож маю полотна аж забогато. Попсував я цього полотна більше як було треба. Не дбав про це, що пані Фукова буде гніватися. Бо надер я його в пасма і навязав стільки, що не з одного поверха, але мало що не з ратушевої вежі був би я міг опуститися на ньому. Не мав я де привязати цього полотна до самого вікна, отже привязав сильно до двох залізних кільців, що були по обох боках кованої скрині. Перетягнув я полотно поза стіл, а відтам мало пійти через вікно. Та я ще не пускав полотна, доки не прийде пора на це. А здавалося мені, що щойно як звечоріє, буде найліпше втікати. Зробив я це все й поклався на долівку, бо вже мене всі кости боліли від змучення. І сам я не знав, як і коли заснув я собі в найліпше.

Страх мене зняв великий, коли я пробудився. Бо вже смеркало. Гнівався я сам на себе, що я такий необачний, і що не старався перебороти дрімоту. А легко було заспати аж до повороту Фука. Тоді вже не було би для мене рятунку. Зірвався я, наче б хто мечем замахнувся на мене, помолився і забрався до втечі. Щоби пересунутися крізь вікно взад на животі, треба було ще підвисшити руштування. Помогли мені в цьому дві порожні деревляні бочки. Уставив я їх на самому верху днами догори, як можна було найбезпечніще. Подумав я також над цим, що коли пересуватися-му крізь вікно, мусіти-му взяти лікті і ріку з полотном під себе, а коли перепихатися-му взад, поздираю собі долоні на мурі віконної фрамуги. Отже, як можна було, обвинув я руки полотном.

Виліз я на верх мого руштування, схопив сильно заполотно, присів рачки, а потім ноги всунув у вікно і почав сунутися назадгузь. То не було так легко, як мені передше здавалося на око. Я не мав об що запертися, бо ціле то моє руштування дуже легко могло завалитися. Наче вуж мусів я пхатися сам собою, а потім наче щука сам собою кидати взад, щоби висадитися з вікна. Коли я вкінці більшою частю висунувся і з усієї сили кинувся взад, так страшно потовкся в руки і голову, що мало не втратив притомности і мало що не випустив із рук полотна, а так певно був би я впав на зломання карку. На щастя витримав я якось це, але коли так висмикнувся цілим тягарем тіла поза вікно, чую великий лоскіт: ціле руштування в цій коморі завалилося, бо полотно як нечайно шарпнуло, так усе, що було на скрині: бочки, книжки, поломаний стіл, — усе це впало там на землю — але я щасливо опустився на діл.

Скочив я до цих дверей, що були на подвірю, перебіг довгий темний хідник і впав до сіней камениці, з сіней в браму, з брами на Ринок. Не подумав передтим куди мені втікати, коли вже буду свобідний. Отже на вмання беруся до Руської вулиці. Ледви пробіг я кільканацять кроків, чую, що хтось гонить за мною і кричить, щоби мене держали й з жахом пізнаю, що то Фук. Що маю духу в грудях і сили в ногах, мчуся стрілою. Та знечевля впадає мені в дорогу цей мулярський челядник. Італієць Банті, схоплює мене за горло й кричить:

— Aspetta ladro! Пожди злодію!

Силою хочу відіпхнути його і був би я відіпхнув його, та в цю мить хапає мене Фук за барки. Вириваюся як можу, копаю ногами, шарпаюся, пробую кусати — все дарма, держать мене кріпко оба, а Фук тягне мене з усієї сили до своєї камяниці. Коли так думаю, що я вже пропав, бо навіть кинжала не можу добути, щоби боронитися, так мене цупко держали, один за горло другий за оба рамена, — нараз якісь дві величезні руки замахнулися біля мене в сумерку, одна схопила Фука за карок, друга Бантія і — заки ще я сам шарпнувся — дальше, бух! оба лежать на землі. В цюж мить хтось схопив мене за рамя і каже на вухо:

— Втікай за мною!

Був то Вороба. Заки тамті два підвелися з землі, він уже пробіг далеко до Босацької фірти, а я за ним.

(Дальше буде).

СПРАВА УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ.

Інтерпеляція послів Українського соймового Клюбу до голови ради міністрів і міністра освіти у справі українського університету.

Законом з дня 26. вересня 1922 р. Дн. зак. ч. 90 арт. 24 і 26 рішено, що сойм ухвалить заснування українського університету, а також, що найпізнійше до двох літ після проголошення цитованого закону уряд приступить до заснування універ ситету. Постанови закону з дня 26. вересня 1922 р. перевищують своїм значінням висші закони, що нормують правні відносини в державі, коли взяти на увагу, що тим законом покористувався перед Радою Амбасадорів міністер закордонніх справ Скірмунт, як доказом, що Польща наміряє заспокоїти культурні потреби українського народу на територіях етнографічно не польських Слід підкреслити, що Рада Амбасадорів приняла той доказ у добрій вірі до відома довіряючи запевненням Скірмунта приняла вагітну в наслідки децизію з 14. березня 1923 признаючи Польщі українські та білоруські землі.

Зі змісту названого закону випливає недвозначно що сойм приняв супроти себе обовязок ухвалити створення українського університету перед кінцем двох літ після проголошення цитованого закону і щойно на підставі того рішення уряд приступить теж перед кінцем того ту. Те законне зобовязання до часу до заснування університе-полагодження справи названого університету законодатним шляхом стало міжнароднім зобовязанням наслідком згаданого акту б. міністра закордонних справ Скірмунта.

Але уряд не старається про ухвалення відповідного закону, що рішавби про сотворення того університету, про його організаційний та науковий зміст предприняв самовільно кроки в напрямі створення неозначеного блище сурогату наукової інституції в формі „руского інституту" в Кракові. І хоч ці заходи уряду не сперті на істнуючому законі були з гори призначені на недостачу якихнебудь реальних наслідків а навіть на неважність, то замітним є сам факт, що предпринято ці заходи саме цьогорічною сесією Ліґи Народів і що саме на ці заходи покликувався міністер закорконних справ Скшиньскі в часі нарад названої сесії.

Без сумніву йому було відомо, що ці заходи уряду не мали нічого спільного з виконанням збовязань принятих у справі українського університету супроти міжнародніх чинників і супроти себе. Він знав, що українське громадянство приняло урядову пропозицію створення „руского інституту" в Кракові, як зневагу національних почувань, як легковаження його культурних потреб та перечеркнення його прямувань до осягнення власного повного університету у Львові. Дотепер перебіг справи позволяє усталити, що починання уряду не сягнули ніяких результатів, не знайшли ніякої апробати в ніяких чинників а зокрема викликали дальше розгорячкування серед української суспільности і спричинили однодушну неґативну його поставу до названих заходів уряду. Уряд досягнув тільки того, що протягнув справу дав Скшинському змогу скрити фактичний стан річи на названій сесії Ліґи Народів, а рівночасно не допустив до повного виконання правдивих зобовязань. Перед замкненням останної сесії сойму 1924 р. затягнено супроти Ради Амбасадорів зобовязання в справі заснування українського університету не виконано, хоч речинець назначений законом минув

супроти Ради Амбасадорів підписані питають: 1. На якій підставі розпочав уряд кроки в напрямі творення „руского інституту" в Кракові, коли закон з 26 вересня 1922 р. Дн. зак. ч. 90 не знає ніякого інституту, а заповідженого закону про створення українського університету сойм не приняв? 2. Чи міністер закорд. справ Скшиньскі мав уповноважнення від уряду, щоби представити на сесії Ліґи Народів заходи уряду біля творення незгідно з поняття університету, принятим названим законом — інституту, в характері правдивих і правильних способів виконання зобовязань затягнених супроти Ради Амбасадорів? 3. Чи і коли уряд наміряє предложити законо проєкт про створення українського університету згідно з духом закону з 26. вересня 1922 р. і запевненнями, даними Скірмунтом на Раді Амбасадорів.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ТОВ-А „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ.

Львівське Діло повідомляє:

Дня 25. грудня відбулися у великій салі Музичного Тов-а ім. Лисенка у Львові Звичайні Загальні Збори Матірного Товариства „Просвіта". Збори відкрив голова Тов-а проф. М. Галущинський о год. 10.30 рано при участи членів Головного Виділу, 121 відпоручників від 80 читалень і 28 гостей.

Звіт від діяльности Виділу був надрукований і розісланий своєчасно філіям. Через те широкого звіту на зборах не складав ніхто. Секретар Шах дав тільки деякі доповнення та пояснення до того звіту. На внесок контрольної комісії, яка з признанням висловилася про діловодство та працю канцелярійного персоналу, уділено Виділови абсолюторію. На внесення дра І. Макуха ухвалено Виділові признання за його дотеперішню діяльність.

Цей саме внесок одного з найповажнійших наших громадян на ухвалення признання для Виділу за його працю є незвичайно замітний. Він тим замітнійший, що принято його однодушно серед рясних оплесків.

Сам наведений факт свідчить про те, що сьогорічні Загальні Збори Тов-а „Просвіта" творили згармонізовано сімю наших просвітних робітників з цілого краю. Збори проходили весь час поважно, річево і не мали в собі нічого спільного з тою важною атмосферою, яка характеризувала деякі инші збори наших центральних установ з кінця цього року.

Вмілоюрукою управляв зборами голова М. Галущинський. Та не помогла би й та вміла рука, коли серед учасників не було би того одного духа, яким вони були пройняті. Був це дух обєднання біля великої освітньої праці для народу.

Була широка, взірцева дискусія, але не було в ній ні одного такого менту, що псував би той поважний настрій та гідне трактування освітної справи. „Виділ робив аж за богато" — сказав тойже др. Макух. „Наша сільська інтеліґенція за мало присвячує уваги освітній праці по читальнях" — казали селяне. (До речі слід підкреслити, що представників селянства було обмаль). Багато докорів посилалося на адресу тої частини нашого духовенства, яка чомусь відтягається від праці для народу та від читальняного руху на селі. В оборону духовенства і учительства став др. Макух, о. Пришляк і о. Застирець. Більша частина нашого духовенства працює на освітньому полі, доказом чого є та обставина, що духовенство стоїть на чолі многих філій і читалень. Аж кількох бесідників ствердило в дискусії, що до читалень за мало горнеться академічна молодь. Велику ідею кинув у часі дискусії др. Макух про творення нових кадрів селянської інтеліґенції, бо стара на вимертю. На його думку кождий інтеліґент повинен образувати наших молодих спосібних селян шляхом достарчування ім відповіднихкнижок зі своїх бібліотек та шляхом дискусій та розмов на тему прочитаного. Коли ми не можемо засипати нашого краю курсами середньої або йвищої освіти для селян — казав він — но мусимо працювати над інтеліґентнійшими одиницями споміж селянства кожний з окрема. Систематичне достарчування відповідних книжок із власних бібліотек, розмови та дискусії з тими селянами заступлять нам ті вимираючі вже кадри нашого інтеліґентного селянства та надолужать нам за тих десять диких літ воєнного лихоліття.

„До читальні треба йти з відповідним підготовленням" казав ред. Калинович зі Золоче-вітники йдуть до читальні і викладають на такі теми, на яких зовсім не розуміються. Виходить густо-часто таке, що до читальні треба посилати фахівця для поступовання подібних викладів. По закінченій дискусії та після 20-мінутової перерви приступлено до вибору голови, пятьох вильосованих членів виділу, усіх заступників виділових і контрольної комісії. Комісія-матка запропонувала на голову проф. М. Галущинського. Цю пропозицію принято невгаваючими оплесками. Всі присутні вчинили проф. Галущинському велику овацію. На тому місці не можемо й ми не зазначити, що ту овацію дістав проф. Галущинський вповні заслужено. Він віддався Т-ву цілий. Від ранку до вечера можна його стрінути в „Просвіті" і все при праці. Під його проводом Т-во зажило інтензивно. Він утримував особисто безперервний контакт з філіями. За півтора року відбув понад 30 поїздок і люстрацій філій а навіть і читалень в краю. На становищі голови й ми бажаємо йому повного успіху та збереження на найдовші часи тої енерґії, якою знаменується його праця. Коли для виділу ухвалено зборами признання за працю, то у великій мірі слід його приписати енерґії голови. До головного виділу вибрано на місце вильосованих теж однодушно: дра Івана Брика, Юліяна Федусевича, Ярослава Колтуняка, Володимира Кузьмовича і ред. О. Павлова.

По переведеному виборі склад Головного Виділу і контрольної комісії представляється тепер ось як: М. Галущинський, голова; др. І. Брик, В. Децикевич, Шах Степан, др. В. Бачинський, Яр. Колтунюк, Сидір Кузик, В. Кузьмович, о. др. Я. Левицький, К. Малицька. О. Павлів, В. Мудрий, др. В. Ревюк, М. Стефанівський, Ю. Федусевич — члени виділу; М. Кліщ, С. Магалєс, П. Мурський, Ю. Павликовський, Ом. Терлецький і Монастирський — заступники виділових; М. Заячківський, О. Саєвич, І. Сполітакевич, О. Скрентович, І. Чапельський — члени контрольної комісії; др. О. Бариляк і М. Лазорко — заступники членів контрольної комісії.

Членську вкладку до Матірного Т-ва на 1925 р. ухвалено однакову для всіх у сумі 2-ох золотих. Всі члени одержать один кольоровий портрет як видимий знак приналежности до Т-ва. Члени, що схочуть одержати ще й гарно виконану членську грамоту, календар і всі видання „Просвіти" зі серії „Народньої Бібліотеки" доплатять до вкладки ще 8 золотих на цілий рік. На цьому й покінчилися сьогорічні загальні збори Т-ва. Комунікують нам, що обширний та докладний звіт зі зборів буде поміщений в другому числі „Народньої Просвіти" за 1925 р.